

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 34 • Maribor, torek, dne 21. marca 1939 • Leto XIV

Chamberlain o novem položaju

»Nismo neprizadeti v južnovzhodni Evropi.«

V petek zvečer je predsednik angleške vlade Chamberlain pred dovršitvijo 70. leta svojega življenja govoril v Birminghamu. Prisilili so ga k temu evropski dogodki, da pove svoje mnenje in svojo opravičilo.

Rekel je, da je svetovna javnost doživela takšen udarec, ki bi ga tudi od sedanjega režima v Nemčiji nihče ne pričakoval.

V parlamentu smo govorili o vkorakanju nemške vojske v Češkoslovaško, toda imeli nismo nobenih uradnih poročil in sem moral biti previden, da ne bi eventualno povzročal nesporazume. Zdelo se je morda komu, da jaz in moja vlada nismo zainteresirani in da nisem globoko občutil teh dogodkov.

Necoj želim to popraviti. Nekateri so mislili, da je zasedba Češkoslovaške posledica mojega lanskega obiska v Nemčiji in da je to moja osebna politika.

Lani sem šel v Nemčijo, ker je bil položaj obupen in je kazalo, da utegnem odvrniti vojno od Evrope. Mnenja so bila deljena, ali vojno sem le preprečil, kar je ugodno vplivalo doma in v svetu.

Nikdar nisem trdil, da so pogoji takšni, da bodo ohranili mir. Monakovo ni bilo tisto, kar sem si mogel sam želei. Rešiti pa je bilo vprašanje, ki ga diplomati dvajset let niso rešili (družitev sudetskih Nemcev z Nemčijo?). To je bilo treba rešiti, da ni nastala krvava vojna v Evropi. V Monakovo sem šel tudi zaradi politike pomiritve Evrope. Ta politika je imela namen, da evropske države ne streme po nadvladi, ampak mirno sodelujejo med seboj. Mislim, da dosežem splošno voljo za sporazum med državami in odpravim nesoglasja.

Britski narod je razočaran, ker se je monakovsky upanje tako zelo izjalovilo. Hotel sem se v Monakovem informirati o Hitlerjevih namenih, toda atmosfera je bila neugodna, ker smo bili ravno v akutni krizi.

V razgovorih s Hitlerjem sem imel vtis, da rezultati teh niso nezadovoljivi. — Tudi ob potovanju v Monakovo sem imel enak vtis, kakor sem poročal v spodnji zbornici, ker mi je Hitler ponovil svoje prve izjave, ko je rekel: »To je zadnja teritorialna zahteva, ki jo imam v Evropi.« Podal je še več takih izjav, tako tudi: »Ne bom imel nobenih nadaljnjih zahtev do češkoslovaške države in lahko jamčim, da ne želimo češkega življa.«

V monakovskem dogovoru je določeno, da »končno razmejitve izvede mednarodna komisija«. Obenem sva jaz in Hitler izjavila, da bomo v vsakem drugem vprašanju, ki bi se utegnili nanašati na naši dve državi, razpravljali z medsebojnim dogovorom.

Na podlagi vseh teh izjav sem upal, da je češkoslovaško vprašanje urejeno. Popolnoma zaupal nisem dogovoru, zato smo se nadalje oboroževali. Danes pa sem razočaran in vidim, da so se upi omajali.

Kako naj se spravijo zadnji dogodki v sklad z navedenimi zagotovili? Monakovski dogovor sem sopsodpisal in imam pravico, da me pokličejo na dogovor, če mislijo, da nekaj ni prav, kar smo sklenili. Namesto tega je Hitler sam stvar preuredil. Še preden je češkoslovaški predsednik proučil zahteve, ki se jim sam ni mogel upreti, so bile nemške čete že v gibanju.

Konferenca štirih velesil — kakršne niso pričakovali

Sestanejo se zastopniki Anglije, Francije, Sovjetske Rusije in Zedinjenih držav

Angleška vlada je predlagala Franciji, Angliji, Zedinjenim državam in Sovjetski Rusiji, da se sestanejo na skupno konferenco, ki se bo pečala s spremembami in dogodki v Srednji Evropi in napravila potrebne sklepe.

Po monakovskem sporazumu se je govorilo o sklicanju konference štirih velesil: Anglije, Francije, Nemčije in Italije. Par mesecev po Monakovem smo

se znašli v docela drugačnih razmerah. Pripravlja se konferenca štirih, ki se bo bistveno razlikovala od prvotno name-ravane. Dočim sta po Monakovem Anglija in Francija bili pripravljeni na sodelovanje z Nemčijo in Italijo brez Rusije in proti njej, so zahteve Italije napram Franciji in nastop Nemčije napram okrnjeni Češkoslovaški prinesle preusmerjenje angleške in francoske zunanje politike. Kar se je smatralo

včeraj kot nemogoče, je danes postalo dejstvo: blok štirih velesil, ki se je stvaril med vojno in po vojni zopet razšel, je znova vstal k življenju. To ne more ostati brez velikih posledic.

Angleška vlada stalno zaseda

Angleška vlada se je posvetovala tudi preko nedelje, kar se še ni zgodilo po svetovni vojni.

Anglija, Francija, Sovjetska Rusija in Zedinjene države protestirajo proti zasedbi Češke in Moravske po Nemčiji

Anglija in Francija ter Sovjetska Rusija so na aneksijo Češke in Moravske po Nemčiji enako se glaseč protest sledeče vsebine:

S pismom z dne 15. marca 1939 je nemški veleposlanik sporočil po naročilu svoje vlade, da je bil med kanclerjem Hitlerjem in zunanjim ministrom češkoslovaške republike sklenjen sporazum o protektoratu. V istem pismu je bilo povedano, da so nemške čete ob 6. zjutraj prekoračile češkoslovaško mejo, ter da so bili podvzeti potrebni ukrepi, da se onemogoči vsak odpor in prepreči prelivanje krvi in da bi se mirno izvršila okupacija in pacifikacija češkoslovaškega ozemlja. V zvezi s tem

je čast dostaviti nemškemu zunanjemu ministru formalno protestno noto. Vlada smatra dejstvo, da je nemška vlada svojo akcijo usmerila proti Češkoslovaški, kot flagrantno kršitev duha in besede sporazumov, podpisanih v Monakovem 29. septembra 1938. Okoliščine, v katerih je bil upraviteljem češkoslovaške republike vsiljen sporazum z dne 15. marca ne opravičuje v očeh vlade stanje dejstev, registrirano s tem sporazumom. Veleposlaniku je čast obvestiti nemškega zunanjega ministra, da vlada ne more pod temi pogoji priznati legitimnosti okupacije češkoslovaškega ozemlja, ki jo je izvršila Nemčija.

Poslaniki zapuščajo svoja službena mesta

Angleški in francoski poslanik sta bila odpoklicana iz Berlina na referat v Pariz oz. London.

Nemški poslanik iz Londona je odpotoval v Berlin.

Češkoslovaška vlada v Ameriki

Iz Washingtona poročajo, da je bivši predsednik Češkoslovaške vlade dr. Beneš sestavil provizorično češkoslovaško vlado, ki bo zaenkrat imela sedež v Zedinjenih državah.

Izredna pooblastila francoski vladi

Francoski parlament izglasoval pooblastila vladi.

Francoska vlada je pod vplivom dogodkov zahtevala od parlamenta pooblastila, da sme do 30. novembra izdati uredbe, ki so v zvezi z organiziranjem varnosti republike in njene pripravljenosti za vsak slučaj.

Leon Blum je poudaril, da Francijo lahko reši samo to, ako utrdi svoja stara prijateljstva.

Francoski parlament je s 334 glasovi proti 258 sprejel zakonski načrt o pooblastilih vladi. Proti pooblastilom so glasovali socialisti in komunisti in del radikalnih socialistov.

Rumunija odklanja nemške gospodarske zahteve

Nemčija zahteva podreitev Rumunije nemškemu gospodarskemu načrtu.

Med Nemčijo in Rumunijo se vrše trgovinska pogajanja. Nemška delegacija je sporočila rumunski vladi predlog, po katerem naj bi se Rumunija prilagodila nemškemu gospodarskemu načrtu. Ves izvoz Rumunije naj bi šel v Nemčijo, zlasti nafta. Da bi pa mogla Nemčija plačevati rumunski uvoz, bi morala Rumunija zapreti svojo industrijo in jemati od Nemčije v zameno industrijske izdelke.

Rumunska vlada je te predloge odklonila.

Posvetovanje v angleškem zunanjem ministrstvu radi Rumunije

Angleški zunanji minister lord Halifax je imel daljše posvetovanje z rumunskim, ameriškim in ruskim poslanikom radi ultimata, ki ga je stavila Nemčija Rumuniji.

Lebrun v Londonu

Predsednik francoske republike Lebrun odpotuje v ponedeljek, dne 20. t. m. v London na uradni obisk. Pripravljajo mu svečan sprejem.

Zadnje vesti

Seja angleškega parlamenta je pričela dne 20. marca. Razpravljala bo o dogodkih v srednji Evropi.

Boji v Podkarpatski Ukrajini med ukrajinsko obrambno organizacijo »Sič« in madžarskimi četami, prav tako pa tudi med preostanki čet češkoslovaške armade in Madžari so še vedno v teku.

Trije vlaki čeških beguncev so prispeli preko Podkarpatske Ukrajine na Poljsko, ker so jih prijazno sprejeli.

Bat'a je iz Rumunije prišel v Jugoslavijo in je dne 19. marca ponoči z orient-ekspresom nadaljeval pot v inozemstvo. Češki listi pa so poročali, da je Bat'a poslovno na Poljskem.

39 otrok je utonilo v neki vasi na Poljskem. Zadnje dni je na Poljskem zmrzovalo. V neki vasi se je drsalo 42 otrok na ribniku. Pod njimi se je nenadoma udril led in 39 otrok je utonilo, samo trije so se rešili.

tega izvzeti: to je svoboda. Okoliščina, da moram ravno jaz podati tašno izjavo, lahko služi za merilo, kako zelo je omejeno zaupanje.

jo načelom, ki jih poudarja nemška vlada sama.

Ti dogodki nas silijo, da se vprašamo, ali je konec takih dogodkov? Čeprav nimam namena prevzeti v ime naše države kake obveznosti, mislim vendar, da ni možna večja zmota, kakor mnenje, da se naš narod ne bo uprl, da se ne bo uprl z vsemi silami, če bo izzvan. V prvi vrsti gleda Anglija na dežele imperija in Francijo, s katero je tako ozko povezana. Ne dvomim pa, da vedo tudi drugi, da nismo neprizadeti tudi v jugovzhodni Evropi in da žele slišati naše mnenje in naš svet. Vsi moramo proučiti položaj s smislom za odgovornost, ki jo terja resni čas. Ne dvomim, da bi kdo sumil glede moje iskrenosti, če rečem, da je malo stvari, ki jih ne bi žrtvoval na ljubo. Toda nekaj je, kar moremo iz

Po proglasu sta Češka in Moravska priključeni rajhu pod nemškim varstvom. Prebivalstvo je češko in podrejeno politično, vojaško in gospodarsko potrebam rajha. Ob zunanjo politiko, carino in vojsko so, pa pravijo, da sta Češka in Moravska samoupravni.

Morda bomo zopet slišali o aretacijah uglednih oseb po gestapu. Znani so dogodki iz Avstrije. Čigavo srce ne občuti simpatij do hrabrega naroda. Kaj je z vsemi danimi zagotovili? Kaj je z načelom samoodločb narodov, ki ga je Hitler v Berchtesgadenu tako poudarjal?

Nemčija je pod sedanjim sistemom nudila svetu dovolj presenečenj. Porenje, Avstrija, Sudeti. V teh primerih je šlo vsaj za krvni element. Toda dogodki prejšnjega tedna pa popolnoma nasprotuje-

Mirovna ponudba republike Francu

Zunanji minister vlade narodne odbrane Besteiro je v radiu ponudil generalu Francu sklenitev častnega mira. Kakšen bo odmev iz Burgosa, se še ne ve.

Zdi se pa, da se bo špansko vprašanje razvijalo pod vplivom novih med-

narodnih dogodkov, ki jih je pričakoval in pravilno napovedal bivši predsednik vlade dr. Negrin.

Mnogo se tudi piše o Francovi pravi za ofenzivo na Madrid, vendar vlada na frontah še vedno mir.

Kako moramo delati

Da bo socialistično gibanje rastlo.

Vprašanje, kako moramo delati v delavskem gibanju, je vedno novo, tudi, če sto ali tisočkrat ponavljamo, ker nastajajo vedno nove razmere in potrebe medsebojno pobudo. V zagrebški »Slobodni Riječi« je napisal s. A. K.-č. razmotrivanje o tem vprašanju. Tako pravi:

Starejši sodrugi vedo, kako se je prej delalo v socialističnem gibanju. Nova doba zahteva novo delo od nas. Ostati ne moremo popolnoma pri starih izkušnjah. Malo pa je sodrugov, ki bi vedeli, kako se je delalo in kako so se dosegali uspehi.

Baviti se moramo hote ali nehoti s stari izkušnjami. Nikakor nečemo prezirati s tem nove potrebe in duha časa, toda v socialističnem gibanju je vendarle praksa, ki je trajne vrednosti. Ta praksa je kulturnega značaja in socialističnega gibanja ni mogoče misliti brez dela v tem smislu. Pred vojno je bil na primer na Hrvaškem in v Slavoniji socialistični tisk dobro razvit. Razen cele vrste raznih strokovnih glasil, je imela socialistična stranka celo dnevnik v zadnjem času. Poleg tega je pa gibanje posvečalo posebno pažnjo širjenju agitacijskih brošuric, ki so vršile važno vzgojno nalogo. Politična izobrazba je bila predvsem v načrtu delavnosti.

Morali bi torej tej socialistični propagandi zopet posvetiti največ sil. Začnimo zopet izdajati cenene in poljudno pisane brošurice: kakor so bile one »Zakaj smo socialisti«, »Socializem in klerikalizem« itd. Brošurici »Zakaj se borimo za osemurnik«, je treba zamenjati samo naslov v »Zakaj smo se borili za osemurnik«, ker je ostala vsebina te brošure še danes in še kako aktualna, ker večina delavcev ne ve, kako so bile priborjene te pridobitve in kdo jih je priboril.

To navajam kot primer, ker vidim, da se mora, če se hoče kaj ustvariti, pričeti popolnoma iznova.

Prav nobenega vprašanja ni, v katerem naj bi socialisti ne zavzeli svojega stališča. Prišel je ta čas tudi pri nas. Vsa vprašanja bi se morala najprej razmotrivati v krogu pristašev in jih potem objaviti v našem tisku za javnost, ker se

samo tako more priti v stik s pristaši in simpatizerji s socializmom.

S tem, da socialistično gibanje zavzame k vsakemu vprašanju svoje stališče, se največ koristi okrepitvi gibanja, čemur naj služi ta-le primer iz preteklosti:

Tik pred vojno je socialnodemokratska stranka v Zagrebu sklicala javno zborovanje, da protestira proti preganjanju učiteljev in znižavanju njih prejemkov. Na tem zborovanju je bilo tudi mnogo učiteljev raznih šol. Ob koncu zborovanja je govoril pokojni Davorin Trstenjak, znani učitelj in javni delavec, ki se je s solzami v očeh socialistom zahvalil za iskreni protest proti preganjanju in zasužnjevanju učiteljskega stanu. Še danes čujem njegove besede: »Pristaši najbolj bednega razreda, toliko očrneni socialisti, so edini, ki se zavzemajo za učiteljski stan. Če bi bili socialisti na oblasti, ne bi imeli vzroka, da smo navzoči na tem protestnem zborovanju. Naši krivniki naj vedo, da bo njih ravnanje tudi iz nas učiteljev napravilo socialiste, ter se bomo ramo ob ramo z delavci borili za naše pravice.«

Mislim, da je treba tako delati tudi danes. **Besede socialistov se morajo čuti povsod in o vsakem vprašanju.** S tem si bodo socialisti krajšali pot in pridobivali bodo pristaše, zakaj svet je temeljito nepoučen.

K širjenju našega gibanja bo mnogo pripomogel tudi **naš tisk. Naš tisk mora biti v vsaki rodbini delavca, v vsaki gostilni, brivnici in v vsakem lokal, kamor prihajajo delavci.** Toda to bo le takrat, če to delavci zahtevajo, zahtevali pa bodo, če so tako odgojeni, da zahtevajo. Naš list je izhajal kot dnevnik, v samem glavnem mestu je imel več tisoč naročnikov. Če primerjamo današnji razvoj mesta s takratnim mestom, moramo reči, da je delavski list takrat imel zlasti zaradi ašilnosti sodrugov in sodružic sijajen uspeh.

Socializem ni v krizi, v krizi smo oni, ki bi se morali boriti zanj, ker so bile razmere močnejše kakor mi in bile so take, da se nismo mogli boriti tako kakor smo bili vajeni. Toda ne preostaja nam nič drugega, kakor da se ponovno lotimo posla. To je edini izhod.

Doma in po svetu

Ali je Pokojninski zavod res samo banka? »Slovenec« in »Jutro« pisarita v zadnjem času v svojih gospodarskih rubrikah o Pokojninskem zavodu tako, kakor da je to neko privatno bančno podjetje, v katerem smejo odločati samo dogovorjeni družabniki.

Za pravdo med tvrdko Hrovat & Co. in Zabet & Co. (poslovodja g. Ivan Aysenek in Zabet) je veliko zanimanje v krogih privatnih nameščencev in podjetnikov.

Jugoslovanski konzul v Curihu odpuščen iz državne službe. Z ukazom kralj. nameštništva je bil odpuščen iz državne službe generalni konzul Milan Savić v Curihu (Švica).

Papeški nuncij v Beogradu je obiskal pravosodnega ministra dr. Ružiča.

Monsignor dr. Vološin na poti v Jugoslavijo. Po še nepotrjenih vesteh je predsednik podkarpatske vlade dr. Vološin z nekaterimi ministri pribežal v Rumunjo, odkoder bo potoval v Jugoslavijo.

Zračni poleti na Češko in Moravsko so še vedno prepovedani. Izjeme sme dovoliti le nemško državno ministrstvo za letalstvo v Berlinu.

Arhiv čsl. poslaništva v Moskvi uničen. Po poročilih iz Moskve nemški veleposlanik ni

dobil ob prevzemu v poslaništvu nikakega arhiva, katerega je bivši čsl. poslanik dr. Firlinger uničil. Dr. Firlinger je pripadal češki socialni demokratični stranki.

Bombni atentat na Slovaškem. V poslopje nemške stranke v Trnavi je bila vržena ročna granata, ki je eksplodirala in napravila veliko materialno škodo. Človeških žrtev pa ni bilo. Zarotnikov ni bilo mogoče izslediti.

Rumunska vlada je podvela potrebne ukrepe za okrepitev državne obrambe in čaka na nadaljnji razvoj dogodkov. Vlada je sklenila, da rumunska vojska ne zasede obmejnih krajev Podkarpatske Ukrajine, v katerih je rumunsko prebivalstvo v večini, ker položaj v Podkarpatski Ukrajini še ni povsem jase. Pod orožje je bilo vpoklicanih več letnikov rezervistov.

Češkoslovaški poslanik v Washingtonu se je uprl pozivu iz Prage in ni hotel predati poslova nemškemu poslaniku. Sklicuje se na ustavo, na katero je prisegel in pravi, da noče kršiti prisege. Pravtako je izjavil, da je pogodba, ki sta jo podpisala prezident dr. Hacha in zunanji minister Chvalkovsky v Berlinu neveljavna, ker bi moralo odstop češkoslovaškega ozemlja odobriti narodno predstavništvo, kar se pa ni zgodilo.

Narodno obrambna skupnost akademikov

Proglas akademikov Aleksandrove univerze v Ljubljani.

Težak svetovno politični položaj, v katerem se je preko noči znašel svet, posebno mali narodi, nas je združil v enoten akademski narodni blok, da s tem dokažemo svojo neomajno narodno in državno zavest.

Združeni akademiki Aleksandrove univerze stojimo na stališču, da je edino močna, na podlagi enakosti narodnih pravic Slovencev, Hrvatov in Srbov urejena Jugoslavija izključni okvir, v katerem moremo in hočemo živeti svoje narodno in državno življenje.

V tem trenutku združena slovenska akademska mladina Aleksandrove univerze slovesno izjavlja, da se v interesu narodne solidarnosti odreka vsem medsebojnim trenjem.

SKAD Danica, JNAK Edinstvo, JNAD Jugoslavija, AKD Kladivo, DSKA Saviča, Slovenski klub, AK Straža, SKAD Zarja.

V Ljubljani, dne 16. marca 1939. Te konstatacije in iz njih izvajani ukrepi naše akademske mladine so dokaz pravilnega gledanja naše mlade inteligence na položaj, v katerem se je znašel slovenski narod po zadnjih usodnih dogodkih v srednji Evropi. Vsa ta mladina, ki je začela zavestno živeti šele po končani svetovni vojni, ki so ji neznane strahote, ki neobhodno spremljajo vsako oboroženo izpreminjanje

meji in poseganje v razvoj življenja posameznih narodov in držav, je popolnoma na gonosko občutila, kolike važnosti je za nas danes sporazum na podlagi, ki je za vse dele treh državnopravnih narodov sprejemljiv: neokrnjena, svobodna, demokratsko urejena Jugoslavija. Spoznala je nujnost rešitve vseh naših notranjih vprašanj na način, ki bo zadovoljil vse pripadnike vseh narodov Jugoslavije.

Ta mladina ne gleda na ta sporazum kot na nekako narodno slovo iz 80tih let prejšnjega stoletja, ko je bila ravno ta slova vzrok popolne neaktivnosti vseh plasti naroda. Nasprotno! Sklenila je sporazum, da da vzgled svojim starejšim prijateljem, h katerim političnim grupacijam se prištevajo, in od katerih je vsaj večji del te mladine tudi odvisen, da jih pozove, naj že vendar enkrat pozabijo svoje malenkostne strankarske in osebne koristi, ki narodu še nikoli niso koristile in pristopijo k nesebičnemu reševanju naših državnopravnih, političnih, gospodarskih in socialnih vprašanj. Hoče jim dati dober vzgled in bodo vse skupine mladine, ki je sklenila sporazum, vsaka pri svojih prijateljih in v okviru organizacij, ki so ji po svojem programu in po terenu, kjer delujejo najbližje delovale v smislu ozdravljenja notranjih razmer na podlagi svobode in enakopravnosti.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

V svitu žepne svetilke je pogledal na uro. Bila je ena proč. Vstal je, se oblekel, stopil na verando in odšel počasi po poti, ki je vodila vzdolž zunanje obrežja iz vasi. Noč je bila lepa, hladna in brez oblaka. Namenjen je bil tri milje daleč na vzhodni konec otoka in potem zopet nazaj vzdolž lagune, upajoč, da ga bo po sprehodu objel spanec.

Pot je bila samotna; niti ene hiše ni bilo na zunanjem obrežju od enega do drugega konca otoka, toda vse križem so vodile razhojene steze; pot po kateri je šel so uporabljali domačini kadar so hodili ribit na čeri, večkrat tudi žene, ko so po nalivih hitele prat perilo v kotanje polne deževnice.

Mesec se je nagibal k zahodu in celo de Laage, ki ni imel mnogo smisla za take stvari, je moral občutiti čar srebrne svetlobe, ki se je odražala na valovih, butajočih ob čeri. Moral si je priznati, da mali koralni otoki tod okoli v takih nočeh niso bili brez lepote. Toda kolikokrat v teh osemnajstih letih svojega službovanja na tem otoku je imel priložnost uživati to lepoto? Ne velikokrat... v zadnjih letih. Ako se je prav spominjal, se po večerji v poslednjem letu ni niti enkrat oddaljil iz vladinega poslopja več kot par korakov.

Po polurni hoji je domala dospel na konec otočka. Obrnil se je proti laguni, se vsedel na obalo, da bi opazoval zahajajoči mesec; nekaj časa je tako sedel, ne da bi bil kaj določnega mislil. To je vplivalo nanj osvežujoče in pomirjujoče do toliko morečem razmišljanju v preteklih urah. Ko je obrnil glavo in se brezbržno razgledal po otoku, je opazil, da nekdo prihaja po poti iz vasi...

Ugotovil je, da mora biti dotična oseba deček, ki nosi na palici, obešeni preko ramen velike petro-

34

lejske posode. Guverner se je zavrnil kot sveča ravno in motril dečka, ki se je tako nenadoma pojavil v tej samotni, s strogim vprašujočim pogledom. V hipu se je v njem prebudil policist. Kaj neki name-rava ta človek tu ob tej uri? Kaj je v teh posodah? Na vsak način veda: čim ni bilo več petroleja v njih, so jih uporabljali izključno v ta namen, toda, tristo vragov, kam je namenjen z njimi?

Dečko je hitel v mesečini dalje, ne da bi bil opazil guvernerja ter je kmalu na to izginil v grmičevju. De Laage se je dvignil in mu sledil.

Dospel je do njega v trenutku, ko je ta svoje breme odložil ob čolnu, ki se je skrit med drevesi zibal na valovih ob bregu. Nenadoma je opazil deček, da ni sam; zdrznil se je in prvi hip je izgledal, kakor da se hoče rešiti z begom. Strah, ki se mu je zrcalil v obrazu je še bolj podkrepil sum, ki se je porajal v guvernerju. V svitu mesečine je de Laage v hipu prepoznal obraz, ki ga je videl pred seboj. Dečko je bil Mako, Tavisev najmlajši sin, ki je že nekaj časa služil kot mornar na čolnu na jadra očeta Pavla.

Kaj se je pozneje zgodilo sem zvedel od Tavija, toda šele mnogo pozneje...

»Kaj delaš tu?« ga je vprašal guverner. Dečko ni odgovoril. De Laage se je sklonil, da bi pogledal v čoln. Bil je založen z najraznovrstnejšo robo. Sekire, vilice za ribolov, kuhinjske posode, posteljinna, zaboji in cule so bile tako spretno naložene v čolnu, da je bila prostornina docela izrabljena. Guverner je posvetil z vžgalico, da bi поближе pregledal tovor v čolnu. Začudo kaj vse je bilo v njem.

Ponovno se je obrnil k dečku in ga vprašal osorno: »Kaj delaš tu?«

Še vedno ni bilo odgovora.

»Ali si nem? Povej mi kam si namenjen s čolnom?«

Mako se je obotavljal, potem pa je rekel, ne da bi ga bil pogledal: »Na Motu Atejo, gospod.«

Guverner je pomislil in se zazrl v dečka. Žetev kopre na Motu Ateji je bila že davno pred prihodom Katopue pospravljena in ljudje, ki so bili tamkaj zaposleni so se vrnili na Manukuro. Kakšen razlog naj bi imel dečko, da se ob tej uri odpravlja s takšno zalogo na otok?

»Na Motu Atejo? Zakaj? ... Kaj hočeš tam?« Mako ni odgovoril; nemo je stal pred njim in s povešeno glavo zrl v tla. Nestrpen radi tega trimoglavega molčanja, se je de Laage zadr nanj: »Ti greš sedaj z menoj!«

Hitro je stopal v smeri proti vasi, za njim pa je šel deček. De Laage ni pomislil niti za hip, da bi mu utegnil Mako pobegniti. Pa tudi dečko sam je bil preveč zmehdan in prestrašen, da bi mu bilo prišlo kaj takega na um.

Spoštovanje, ki ga je gojil do guvernerja ga je napravilo plahega, da mu niti na misel ni prišlo, da bi se bil uprl njegovi zapovedi.

De Laage je spetoma napeto razmišljal. Čudno... prečudno! Kaj za vraga je nameraval dečko? Poglavar sam mu je bil dejal, da se je pretekli teden vrnil poslednji domačin, ki je imel opravka pri pospravljanju kopre z Motu Ateje. Kaj torej naj bi Mako počel tamkaj? Njegovo pripovedovanje, da hoče na Motu Atejo, je bila očitna laž! Toda zakaj naj bi bil lažljav? ... Nenadoma je šinila guvernerju v glavo misel. Terangi! ... Za božjo voljo ali je mogoče? ... Ali je bil begunec na Manukuri, ali se je skrival na enem izmed otočkov? ... Zakaj bi bilo to nemogoče? Njegova žena je prebivala tu in vsi njegovi sorodniki! Ali bi mu ne dali potuše vsi brez izjeme, ne da bi se samo za hip pomišljali? Mnogo tednov je že preteklo od kar je pobegnil iz ječe; imel je časa dovolj, da je prišel domov. Dejstvo, da je izginil s Tahitija brez sledu ni moglo pomeniti ničesar drugega kot da je na nek način zapustil otok!

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Staro železje straši. V Trbovljah imamo zopet senzacije, za katere skrbi še vedno kontrolor, ki ima za to povelje od zgoraj. Najnovejša senzacija je tragikomična in tudi žalostna, saj so radi nje dobili odpoved nekateri delavci. Ker se vršijo intervencije, ne bomo danes razpravljali o tej stvari, pač pa zabeležimo, da gre za staro železje, ki je desetletja ležalo po kotih, cestah in potokih v Trbovljah. — Staro železje, kot vstran vrženo dobro, ni imelo dolga leta nikake vrednosti. Bolje bi bilo, da bi rudniki razglasili, da naj vsakdo, ki ima kaj železnega doma, to odda rudniku. Seveda bi se potem ne moglo radi starega železja nikogar šikanirati. — Rudarji dobro poznajo pregovor: »Vsaka sila do gotove meje« in če merodajni gospodje ne slišijo ogorčenega mrmanja, bo pač to postalo tako glasno, da jim bo zelo neprijetno brnelo po ušesih.

Rudarski opazovalec.

Zakaj stavbinski delavci niso organizirani?

Odkar je stavbna sezona oživela v Trbovljah, marsikateri razredno zaveden rudar vprašuje: »Zakaj stavbinski delavci v Trbovljah niso organizirani?«

Zato, ker je 80% stavbinskega delavstva kmečkih sinov iz okolice Trbovelj ali iz Kumlanskega. Ti ne vidijo potrebe, da se organizirajo, ker jim je bog dal zastoj živeti in stanovanje. Zastopniki podjetja tudi še posebej naroča delavce z Dolenjske in Gorenjske.

Istočasno občina Trbovlje vzdržuje javno kuhinjo za brezposelne, kateri nikjer ne morejo dobiti zaposlitve. V javni kuhinji je preko 100 brezposelnih delavcev.

Ako hočemo dokazati, da so stavbinski delavci v Trbovljah manj plačani kot drugod, moramo pogledati kolektivno pogodbo za stavbinske delavce za leto 1937. in 1938. V kolektivni pogodbi štamo, da Ljubljana spada v I. draginski razred, Kranj v II. draginski razred, Trbovlje pa ne spada niti v I. niti v II. draginski razred, temveč z lažkim okrajem v III. draginski razred.

Kolektivna pogodba je veljala za leto 1938, sedaj pa se avtomatično podaljša še za leto 1939. Mezda stavbincev se tudi poviša za leto 1939 v I. in v II. draginskem razredu tako, da bodo imeli pomožni delavci urnino v Ljubljani od din 3.75 do din 3.85, v Kranju od din 3.75 do din 4.—.

Za III. draginski razred, to je srez Laško (seveda tudi Trbovlje) bo znašala urnina za pomožne delavce din 2.75 do din 3.25, kakor v letih 1937 in 1938.

Sedaj vidimo, da kjer delavstvo ni organizirano, tam tudi ničesar ne doseže, kjer so delavci organizirani, tam so uspehi!

To naj bo opozorilo vsem tistim nezavednim rudarjem, kateri zabavljajo čez organizacijo »Zveze rudarjev Jugoslavije« in pravijo: »Bolje mezde ni priborila organizacija, temveč je TPD dala vse sama prostovoljno.«

Stavbinci v Trbovljah so upravičeni do višje mezde, ker so cene življenjskih potrebščin v Trbovljah iste kakor v Ljubljani, če ne višje.

Torej parola stavbincev naj bo za leto 1939: Vsi do zadnjega stavbinca v organizacijo »Saveza stavbincev Jugoslavije«, da si priborimo za stavbince v Trbovljah I. draginski razred.

HRASTNIK

Predavanja. »Vzajemnost II.« je organizirala pretekli petek predavanje, ki je bilo zopet tako dobro obiskano kakor prejšnje. Predavatelj V. P. S. Krajčevnega medstrokovnega odbora iz Celja s. Svetek nas je v mislih popeljal po svetu, da smo si ogledali naravne zaščitne parke vsega sveta. Videli smo predele zemlje, ki jih še ni civilizacija izmislila ampak so ostali tako kakor si jih je narava izoblikovala. — V soboto smo pa imeli predavanje pod okriljem podružnice Splošne delavske strokovne zveze, odsek kemičnih delavcev. S. Svetek nam je prav po domače razložil zgodovino papirja od prvih početkov, vlogi časa in pa izdelavo papirja od drevesnega debla do gotovega časopisa. Pazno smo sledili lahko razumljivemu in zanimivemu predavanju. Slike so nam nazorno prikazale predavateljeva izvajanja. Poslušalci so spoznali, da je res treba negovati svoj lastni časopis — ki je »Delavska Politika«.

PTUJ

Delavske organizacije bodo s posebnimi ozirami na mednarodni položaj pozvale vse obstoječe kulturne in druge organizacije v Ptuj k narodno obrambnemu sodelovanju po možnosti na temelju že lani osnovanega Narodnega sveta.

»Vzajemnost« pripravlja kot naslednjo odrsko vpriporitev B. Kreftove »Malomeščane«. Vsi člani dram. odbora javljeni se sejo v sredo, dne 22. t. m. ob 8. uri zvečer radi razdelitve vlog.

Mestno gledališče. V torek, dne 21. t. m. v režiji Frana Žižeka: »Mister Pierre Patheline« (Burka o jezičnem doktorju). Ker se radi vremenskih razmer sedaj na spomlad ponavljanja ne obnesejo, opozarjamo na obisk premijere.

Emigrantsko društvo »Gorica« priredi v petek, dne 24. t. m. pevski koncert v Mestnem gledališču. Naslopi pevsko društvo »Jadran« iz Maribora s pestrnim sporedom.

Smrtna kosa. Umril je 62-letni posestnik in mlinar Janez Potrč iz Janežova pri Sv. Urbanu. Daleč naokrog priljubljenega očeta dveh zdravnikov Jožeta in Otmarija je spremljala v nedeljo na zadnji poti velika množica ljudi. Naj mu bo lahka domača gruda, preostali pa izrekamo naše iskreno sožalje.

»Delavska Politika« v novem lokalu. Na Ormoški cesti 1 je na novo otvorena brvnica g. Petra Skaza, ki ima naročeno tudi »Del. Politiko«, na kar opozarjamo naše delavce.

Ali naj bo „Vzajemnost“ v Ptuju vržena na cesto?

Mestni svet je sklenil, da se odvzamejo delavskemu kulturnemu društvu »Vzajemnost« lokali v mestni hiši. Proti odloku metnega sveta, da se odvzamejo društveni prostori v mestni hiši, Panovska ulica 5, »Vzajemnost« in dodele »Prosvetnemu društvu« je napravila »Vzajemnost« obširno spomenico na mestni svet. Iz solidarnosti je soprodpisalo spomenico veliko število raznih kulturnih, socialnih in sportskih društev iz Ptuja. Glavna osnova spomenice je: 1. »Vzajemnost« in ostale delavske organizacije (bivša »Svoboda«) so investirale

v adaptacijo prostorov, ki jih sedaj uživajo 15.000 din. 2. »Vzajemnost« in ostale del. organizacije, ki se zatekajo v te prostore vrše znatno prosvetno delo med delavstvom v Ptuj, ki je v trenutni situaciji tudi velikega pomena za zavest vsega naroda ob severni meji. Mestni načelnik na javni seji dne 25. t. m. omenjeni resoluciji ni priznal nujnosti, ker da »še ni bila obravnavana v odseku«. Pričakujemo toliko uvidevnosti, da se storjena krivica popravi in ostanejo prostori delavskih organizacijam kot doslej.

LJUBLJANA

Uspelo predavanje »Vzajemnosti«. V petek je v veliki dvorani Delavske zbornice predaval dr. Franta Mis o zdravju v družini. Vsi so bili z njegovim predavanjem izredno zadovoljni in želja vseh je, da »Vzajemnost« nadaljuje s takimi predavanji. Pripomniti pa moramo, da smo videli na predavanju premalo organiziranih delavcev. To so vendar vsem nam koristna predavanja, zato bi se jih morali vsi udeleževati. Vzgojno delo mora biti skupno za vse naše delavske organizacije.

Angleški admiral Osborne (izgovori Asborn) je 17. t. m. predaval v Ljubljani o oboroževanju Anglije. Svoje zanimivo predavanje je končal z besedami: Imejte zaupanje v Anglijo, ki je v 1939-40. letu namenila 132 milijard za oborožitev in ki je izdala za te namene v zadnjih letih 375 milijard.

Poklicna nepriljetnost novinarja. Znani pisatelj in kulturni urednik Jutra, g. Božidar Borko je odšel tik pred prevratom v Česko-Slovaško na informativno podučno potovanje v Prago, kjer je doživel ravno polom Česko-Slovaške republike, nakar se je podal na Slovaško, kjer pa ga je v Bratislavi zajelo zaprtje mej in se sedaj do ureditve zopetnega prometa ne more vrniti v domovino.

Nad štiri tisoč vstopnic za 50-odstotni popust v narodnem gledališču je že izdal prosvetni odsek Delavske zbornice potom delavskih strokovnih in kulturnih organizacij. Iz tega se vidi, kako pridno obiskujejo delavci gledališče, odkar si morejo kupiti vstopnice za

ceno, ki jo zmorejo. Še bolj bi obiskovali gledališče, če bi se malo zboljšal repertoar.

Izdana tajnost. Pred trgovskim senatom ljubljanskega okrožnega sodišča je bila prejšnji teden zanimiva pravda. Tvrška Hrovat & Co iz Ljubljane je tožila tvrdko Zabret in Avsenek, da je prišla na nedovoljen način do tajnosti, kako se prideluje ricinovo olje za letala. Tvrška Hrovat je bila edina resna dobaviteljica tega olja za naša letala. Lansko leto si je prišla neka komisija ogledati njen obrat. V komisiji je bil tudi neki beograjski inženjer, ki je zahteval tajne tehnične podatke, ker da mora sicer komisija oditi. Po mnenju tvrške Hrovat je pa ta inženjer izdal tajnosti proizvajanja tega olja tvrdki Zabret, pri kateri je poslovodja poleg Zabreta tudi g. Ivan Avsenek. Lepega dne je tudi ta tvrška ponudila olje za letala. Tvrška Zabret je priznala, da se je sicer razgovarjala s tistim beograjskim inženjerjem, da pa je začela izdelovati to olje po poskusih, ki jih je napravila s pomočjo tujih inženjerjev. Radi zaslusanja novih prič je bila razprava preložena na prihodnji mesec.

Seja ljubljanske »Vzajemnosti« bo v torek 21. t. m. ob pol 8. uri zvečer.

Nova nesreča na cesti proti St. Vidu. Na cesti, kjer se je zgodilo že toliko smrtnih nesreč, je 18. t. m. izgubil življenje invalid Ivan Rozman, ki se je peljal v avtomobilu g. Fr. Colnarja, ki se je zaletel v tramvaj, ko je hotel prehiteti kolesarja.

MARIBOR

Občni zbor „Vzajemnosti“

se je vršil v petek, dne 17. t. m. Otvoril in vodil ga je predsednik s. Petejan, ki je podal tudi poročilo o delovanju tega delavskega izobraževalnega društva v preteklem letu. Društvo je prirejalo predavanja in tečaje ter je pokazalo svojo aktivnost zlasti ob velikih kulturnih prireditvah kot je bila razstava ob priliki proslave 20 letnice Jugoslavije, ko je izdalo tudi lep spominski spis »Kroniko delavskega kulturnega gibanja v Mariboru«. Na njegovo inicijativno in s sodelovanjem drugih kulturnih in strokovnih organizacij se je priredila proslava 20 letnice obstoja države v veliki »Unionski« (sedaj »Sokolski dvorani«) ter spominska svečanost ob priliki 20 letnice smrti največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja.

Tajniške posle je vodila v preteklem letu s. Justa Rodovškova, ki je o tem poročala občenemu zboru. S. Fančič Gregorčičeva pa je objasnila sklepni račun društva, ki izkazuje še nekaj prebitka. Društvo je imelo v preteklem letu tudi mandolinski odsek, ki je uspeval in je o njem poročal s. Srečko Gantar. S. Vogrin je predlagal razrešnico odboru.

V debati o poročilu je govoril s. Jelen, povdarjajoč, da izobraževalnega dela ne more biti nikdar dovolj. Ako pa smo z uspehi zadovoljni in si želimo, da bi bili v bodoče še večji, ne smemo pozabiti, da imamo v Mariboru celo vrsto delavskih kulturnih društev, ki tek-

mujemo med seboj v izobraževalnem delu kot je to le v malokaterem mestu slučaj. S. Vogrin je priporočal, da društvo prireja tudi izlete in družabne prireditve za člane. Nadalje je bilo povdarjeno, da je potrebno ožje sodelovanje med »Vzajemnostjo« v Mariboru in okoliškimi bratskimi društvi. S. Horvat je omenjal težave z organiziranjem dramskih prireditev; največja zapreka v tem oziru je pomanjkanje dvorane in odra, večkrat pa tudi premajhna vztrajnost mladine.

Občnega zbora so se udeležili tudi odposlanci tezenske in pobreške »Vzajemnosti« in je v njihovem imenu s. Vešlgič izrazil željo, da bi mariborska »Vzajemnost« tudi v bodoče uspešno vršila svoje kulturno poslanstvo med delavstvom in sodelovala z okoliškimi društvi.

Občni zbor je izvolil ta-le odbor: Petejan, Barbek, Dokl, Ganter, Gregorčič Fančič, Kristof Rezi, Eržen, Zidanšek, Justa Rodovšek; v nadzorstvo: Presl, Vogrin in Domiter.

Od delavstva je odvisno, kako bo napredovalo izobraževalno delo. Odbor gotovo ne bo izpustil nobene prilike, da nudi delavstvu možnost sodelovanja. Treba pa je tudi poudariti, da »Vzajemnost« ni in ne bo biti konkurenčna organizacija ostalim našim marljivim kulturnim organizacijam, ampak teži za tem, da deluje z njimi vzporedno ter dopolnjuje skupno delo.

Občni zbor pevskega društva pekovskih pomočnikov

Naši pekovski pomočniki se trdno oklepajo svojega pevskega društva, ki ima v Mariboru svojo tradicijo kot eno izmed prvih delavskih pevskih društev.

Društvo je rodila zavednost in požrtvovalnost borcev za odpravo sramotnega nočnega dela, ki so spoznali, da petje in družabnost najboljše dopolnjujeta boj strokovne organizacije. Zlasti pa je delavska pesem tista, ki dviga duha in vpliva moči bojevnikom.

V znamenju pevskega gesla: Zveni nam srca odmev, doni nam svobode spev, deluje društvo še dandanes pod najtežjimi okoliščinami, kakor si jih moremo zamisliti sprico dejstva, da so po »amnestiji« pekovskih mojstrov radi kršenja navedbe o omejitvi nočnega dela, zavladale v tej stroki iste neznosne razmere kot so bile decenije poprej in da morajo peki-pevci žrtvovati svoj skromni dnevni počitek iz ljubezni do pesmi in do zvišenega namena, ki ga zasleduje društvo. Take požrtvovalnosti je med delavstvom malo.

Občni zbor je vodil s. Bratuša, ki je upravičeno lahko naglasil, da je društvo v preteklem letu vršilo svoje poslanstvo in bilo ob vsaki večji delavski prireditvi na svojem mestu.

Iz poročila blagajnika s. Plohla je bilo posneti, da se društvo vzdržuje samo in ne dobiva niti pare javne podpore, dasi bi jo gotovo zaslužilo. Izdatki pevskega društva niso majhni, vse pa je treba kriti s članarino in prostovoljnimi prispevki. Na predlog s. Breganta je bila odboru podeljena razrešnica.

Društvo je član podzveze delavskih pevskih in dramskih društev Jugoslavije v Mariboru, s sedežem v Zagrebu.

Volitve novega odbora so bile izvedene v popolnem soglasju. In sicer so v odboru ti-leg.

sodruži: predsednik Bratuša, nam. predsednika Jazbinšek, zapisnikar Čaks, nam. zapis. Ledinek, blagajnik Vesenjak, nam. blag. Reisman, Trnjar, Vrabl, Pak in namestniki Bregant, Budja, Šumiga. V podzvezin odbor sta delegirana: Bratuša in Čaks.

Po občenem zboru se je razvila prijetna zabava, za kar so skrbeli pevci in društveni taboristi. Društvo zasluži vso podporo, ki jo delavstvo lahko izkaže s tem, da se začlani. — Društvo, ki je bilo nekaj časa sekcija strokovne organizacije, je sedaj samostojno in je pristop vsakomur omogočen. Brez dvoma so danes pekovski pomočniki najboljši delavski pevski zbor v Mariboru. To hočejo ostati tudi za v bodoče.

Pester družabni večer

V soboto, dne 25. marca se bo vršil v dvorani hotela »Orel«

PESTER DRUŽABEN VEČER

zvezan s proslavo ženskega dneva s tem-le sporedom:

1. Milica Stupanova bo govorila o sodobnem ženskem vprašanju.

2. Recitacije s. Tanca.

3. Pevski zbor »Grafika« bo zapel nekaj narodnih pesem.

Po končanem sporedu bo prosta zabava in godba. Začetek ob 20. uri. Vstopnine ni.

Vabimo vse sodruge, sodružice in prijatelje delavskega kulturnega gibanja, da se tega večera številno udeležijo.

»Vzajemnost« Maribor.

Predavanje. V sredo, dne 22. t. m. predava Vito Krajger o sodobni španiji.

CELJE

Zadnji dogodki so razgibali tudi Celjane. Vsak je komentiral novice, ki so prišle med nas po svoje. Videli smo vesele obraze, ki so se prav hinavsko smejali in delali nadaljnje zaključke. Z obrazov smo jim brali srčne želje. Delavstvo se zaveda resnosti položaja in opazuje stvar mirno in z vso preudarnostjo. In tako je prav. Vemo, da za delavstvo ne pride »rešitelj« od nikoder, ampak da bo reševalo svoje zadeve potom skupnega in discipliniranega nastopa. Naše stališče je jasno in poznano. Nikdar nismo klonili. V teh časih je naša prva in glavna zapoved: glave pokonci. Razum in pamet naj spremljata naše delo. V zavednosti in strogi disciplini je naša zmaga. Ne nasedajmo vestem, ki jih trosijo tisti, ki niso in ne bodo nikdar naši prijatelji. Oklenimo se naših organizacij, ki so garancija za uspešno delo za boljše življenjske pogoje.

Drama »A njega ni« je vpriporila »Vzajemnost« v nedeljo v Nor. domu. Dvorana je bila dobro zasedena hvaležnih gledalcev. Če spada danes kak komad na gledališki oder, potem je sigurno ta drama iz svetovne vojne. Živimo v času, ko zopet preti svetu nova svetovna vojna z vsemi grozovitostmi. Igralci vsi brez razlike so podali igro prav realistično in resnično. Priporočamo, da dramski odsek upriporja še v bodoče dela, ki naj imajo tako globok pomen kakor to delo.

Kino Dom - Celje

20. in 21. marca: »Šestnajstletniki«. 22. in 23. marca: »Muzika za tebe«. 24. in 25. marca: »Flaš Gordonova pot na Mars«.

MARIBOR

Kaj bo z naredbo o nepremičninah v 50 km coni? Poročali smo pred meseci, da je zemljiško-projektna komisija pri mariborskem sodišču razveljavila kupno pogodbo slovenskega uradnika iz Ljubljane, ki je nakupil ob meji od nekega Nemca vinogradno posestvo, ko je začel večji dobitok v državni razredni loteriji. Sodna komisija je utemeljila razveljavitev z ozirom na znano ministrsko naredbo z zakonsko močjo, ki prepoveduje nakup nepremičnin v 50 km obmejnem pasu brez odobritve. Pri zasedanju banskega sveta je bilo govora, da se zahteva z gotove strani preklic te naredbe, a je glasom poročila v »Slovenec« banski svetnik, mariborski odvetnik dr. Fero Miler predlagal sklep, da zahteva banski svet še nadaljnje uveljavljanje te uredbe, češ da je to potrebno na meji iz nacionalnih ozirov. Pri zadnjem zasedanju narodne skupščine je bilo z ozirom na kritiko nekaterih poslancev tudi o tem mnogo govora. Naredba pa je bila medtem že razširjena na vse sodne okraje v Sloveniji.

Odmev svetovnih dogodkov po kavarnah in trafikah. Mišljenje čitačevega občinstva se zadnji čas prav jasno odraža po kavarnah in prodajalnah časopisov. Poleg domačih časopisov segajo ljudje izredno marljivo tudi po inozemskem čitju. Do proglasitve druge republike Česko-Slovaške so se čitatelji kar trgalji zlasti za »Prager Tagblatt«. V kavarni ga je bilo težko dobiti v roke, v prodajalnah časopisov so morali silno povečati naklado tega praškega dnevnika, ki je zavzemal tedaj odločno Čehom prijazno in demokratično linijo. Tudi češki dnevniki »Lidove Noviny« in »Pravo Lidu«, pozneje »Narodni Prace«, so imeli vedno vnete čitatelje, kakor tudi švicarski dnevniki. Sedaj, po razpadu Česko-Slovaške, se je tudi orientacija mariborskih čitatelev mahoma spremenila. »Prager-Tagblatt« sameva kakor njegovi duševni sorodniki, iz roke v roko pa gredo švicarski dnevniki: »Neue Zürcher Zeitung«, »Basler Nachrichten«, »Basler Nationalzeitung« in v Parizu izhajajoči dnevnik nemških emigrantov »Pariser Zeitung«. Tudi češke dnevnike še ljudje čitajo, toda kmalu jih odlagajo s trpkim izrazom. Na mariborskem kolodvoru se potnik pritožuje, da ni dobil vseh teh inozemskih listov, ne »Basler Nachrichten« niti »Pariser Zeitung« in je sploh »Putnikova« prodajalna časopisov celo v Zidanem mestu mnogo bogatejša kot v obmejnem Mariboru. Kako to? Domačo politiko pa ljudje izredno marljivo zasledujejo po Mačkovem »Hrvatskem dnevniku«, za katerega je morala na primer kolodvorska prodajalna zvišati naklado kar na 50 izvodov.

Ali dobimo nove telefonske kable? Že pred pol letom so prišle iz Beograda vesti, da je ministrstvo pošt odobrilo za Maribor pol milijona dinarjev za polaganje telefonskih kablov, ker so sedanje zunanje napeljave preobremenjene. Te dni je začela poštna uprava z izkopavanjem jaskov za te kable v Sodni ulici. V Prešernovi ulici je treba položiti kable poprej predno jo bodo začeli tlakovati, tako da ne bo treba pozneje zopet razkopavati že tlakovane ulice. Mesta občina je tudi že pričela v Prešernovi ulici preiskovati vodovodno napeljavo, če je še v redu.

ČRNA PRI PREVALJAH

Člansko zborovanje »Konzumnega društva za Mežiško dolino za podružnice Črna I in Črna II« se bo vršilo na praznik, dne 25. marca 1939 ob 9. uri dopoldne v dvorani sođr. Kneza. — Vhod v društveno dvorano skozi kuhinjo. — Zadružniki-ce, udeležite se ga vsil Odbor.

RUŠE

Žaljivi popravki in nestvarni gredo v koš. Uredništvo.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svoje dolžnosti!

Socialna zaščita v Laškem

Lepo nedeljsko predavanje.

Laško je lep kraj ob Savinji in čeprav komaj eno postajo pod Celjem, ima svoje sodišče, sresko načelstvo, v bližnji Hudi jami rudnik TPD, kjer je najboljši premog za brzovlake. Poleg zdravilišča OUZD s toplo termalno vodo, se je začela zadnji čas razvijati tudi tekstilna industrija.

Iz številnih dopisov v »Delavski Politiki« je dobila javnost zadnji čas že precej v pogleda v naše gospodarske, kulturne in socialno-politične prilike. Naš kronist budno pazi na vse dogodke in »Delavska Politika« je postala verno ogledalo javnega življenja v Laškem in širni okolici.

Poglavitno znamenje našega kraja pa je velika revščina in nezaposlenost, ki je niti rudnik, niti industrija tekstilnih tovarn ne more odpraviti. Posledica tega je tudi velika razredna nezavednost delavstva v Laškem in po bližnjih hribih, kjer domujejo naši rudarji.

Vendar pa imamo lepo število zavednih rudarjev, ki krepko držijo svoje postojanke, tako v organizaciji, kot z delavskim časopisom. Je radi tega že dolgo iskrena želja, zlasti rudarjev, da bi imeli zopet predavanje o socialni zaščiti, ki se je vršilo v nedeljo v hotelu »Savinja«.

Ce upoštevamo naše razmere, da nimamo niti enega delavskega kulturnega društva, niti kake delavske dvorane, in torej nobene možnosti za kulturno ali sploh društveno življenje,

moramo priznati, da se je kljub vsemu temu zbralo v nedeljo prav lepo število sodrugov in tudi precej sodružic, ki so s. M. l. a. k. r. otvorili predavanje in pozdravili predavatelja s. dr. Avg. Reisma iz Maribora.

Drugi napovedani govornik s. Jelen je bil žal zadržan, ker je moral iti na sestanek v GUŠTANJ

Zbrani delavci, rudarji in tekstilci, so s sodružicami iz Sv. Jederte in Hude jame z največjim zadovoljstvom poslušali predavanje o delavski zaščiti, katero je s. dr. Reisma razlagal prav na poljuden način, na vzgledih in primerih iz borbe delavcev za uveljavljanje socialne zakonodaje. Delavci so se lahko na nešteti slučajih delavskih krivic pričeli, kolike ogromne važnosti je za vsakogar poznavanje delavske zaščite, organizacije in delavskega časopisa, t. j. »Delavske Politike«, ki nam od številke do številke tako vzgledno razlaga delavske zakone, pa tudi domačo in svetovno politiko.

Včasih je bilo predavanje tudi precej kratkočasno, toda naši ljudje so prav dobro razumeli bridko resnico, ki se je skrivala za povzdano smešnico in karikaturu. Kakor bi trenil, je minul ta nedeljski dopoldan v zadovoljstvo vseh in tudi s takojšnjim praktičnim uspehom:

14 novih naročnikov »Delavske Politike«.

Ne pozablmo na delavsko zadrugišništvo!

Občni zbor podružnic konzumnega društva za Mežiško dolino v Prevaljah in Mežici, na Muti in v Guštanju.

Dne 12. t. m. so se vršili letni občni zbori podružnic konzumnega društva v Prevaljah in Mežici in sicer dop. ob pol 10. uri v Mežici in popoldan ob pol 3. uri v Prevaljah. Obe zborovanji sta bili lepo obiskani. — Poročilo o delovanju podružnic konzumnega društva zadr. Topolovec kot vodja konzumnega društva za Mežiško dolino s sedežem v Prevaljah. Poročilo je bilo izčrpno. Kljub brezposelnosti, ki vlada zlasti na Prevaljah pa promet v peedinih prodajalnah ni padel, temveč se je v Prevaljah celo dvignil. To je znak zavednosti tamošnjega delavstva, ki ve, da je velikega pomena za delavstvo, če se tesno združuje na gospodarskem polju. Delavstvu ne pomaga nič, če samo kritizira čez kapitalizem in njegovo izkoriščanje, ako mu pa na drugi strani nosi svojo skromno plačo in mu pomaga povečati njegovo moč. Delavec naj postane član svoje gospodarske organizacije t. j. konzumnega društva in videl bo kako bo narasla njegova moč. Sam si bo gradil delavske domove in si s tem pomagal pri delu na kulturnem polju, ne pa kakor dela danes, ko pomaga privatnim trgovcem do kupčenja premoženja na račun konzumentov-delavcev, ki se tega ne zavedajo. — Pri točki raznostnosti je z. Čeh iz Maribora poročal o potrebi in pomenu konzumnega društva ter pokazal kaj pomenijo konzumi za delavstvo in kaj si lahko vse ustvari, če se oklene svojih gospodarskih organizacij. — Geslo naj bo: Svoji k svojim! Delavstvo drugih krajev si pa naj vzame za vzgled zavednost delavstva, ki je

včlanjeno v konzumnem društvu za mežiško dolino in ki se tako zvesto oklepa svoje gospodarske organizacije!

* * *

Člansko zborovanje Konzumnega društva za Mežiško dolino, podružnice Guštanj se je minulo nedeljo vršilo v gostilni Milonik. Zborovanju je predsedoval zadr. Verčko, o letnem zaključku in poslovanju zadruge pa je obširno poročal zadr. Topolovec, ki je natančno pojasnil vsako postavko v letnem zaključku. Poročilo je bilo soglasno odobreno. Po volitvah novega krajevnega odbora so bili izvoljeni tudi trije delegati za občni zbor zadruge, ki se bo vršil dne 2. aprila v Prevaljah. Članski sestanek je pozdravil tudi zdr. Jelen iz Maribora in čestital mežiškim zadrugarjem na lepem razvoju njihove konzumne zadruge.

* * *

Člansko zborovanje na Muti se je vršilo v nedeljo, dne 19. t. m. pri Dobniku. Predsedoval je starina s. Poderžan. Poročala sta ss. Koren in Eržen. Delavstvo na Muti preživlja težke čase. Zaslužek je slab in mnogo domačinov je brez posla, kar občuti tudi delavski konzum. V novi odbor so bili izvoljeni ss.: Poderžan Vinko, Virtnik Josip, Krautberger Hinko, Gerold Josip, Šrebotnik Jurij, Porta Mihael, Ferk Vinko; v nadzorstvo pa: Praprotnik Ivan in Peteržinek Roman; kot delegata: Poderžan in Virtnik.

LAŠKO

Občinski upravi. Nad našim mestom imamo starogrski razgledni stolp, na katerega vodi leseno stopnišče z odrom. Oboje je sčasoma docela strohnelo. Na ta stolp zahaja skoro vsak dan posebno delavska mladina in je nevarnost, da preperel oder zgriji pod težo otrok v globino, s čimer so otroci v stalni življenjski nevarnosti. Prosimo občinsko upravo, da namesti na stolpu novo stopnišče z odrom, da ne bo morebitnih nesreč. — Starši otrok.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Važno predavanje. V nedeljo, dne 26. t. m. dopoldne se bo vršilo pri nas predavanje o socialni zakonodaji in pomenu strokovne ter kulturne organizacije. Predavala bosta ss. dr. Reisma in Jelen iz Maribora. Pridite vsi!

Književnost

Dr. Avg. Reisma: »Iz življenja med vojno« je naslov 66 strani obsegaajoči knjižici, ki je te dni izšla v mariborski »Ljudski tiskarni«. — To je ponatis serije člankov, ki so v jesni lanskega leta izhajali v »Delavski Politiki«. — V njih nam pisec na zanimiv način pripoveduje dogodke iz mariborske okolice ob začetku svetovne vojne, ko je kot mlad praški študent bival na počitnicah doma pri sv. Jakobu v Slov. Goricah, kako se je potem kot sodni praktikant in pozneje kot odvetniški kandidat v Mariboru in Slov. Bistrici boril z omejeno zlobnostjo avstrijskega ponemčenega državnega uradništva. Zgodovinskega pomena je zlasti poglavje »Veleizdajalci v mariborski kaznilnici« in »Veleizdajalci iz Dalmacije« s pretresljivimi dokumenti: »Račun avstrijskega rablja«. Iz vse knjižice veje piščeva trdna narodna zavest, ki je niso mogle omajati neprestane šikane avstrijskih oblasti in široka vse-slovanska ideja, ki je v tistih letih imela med nami veliko večji ugled kakor danes. Predvsem so avtorju pri srcu bratje Čehi in vse-slovanska zlata Praga, kjer je študiral na univerzi. Knjižica je lep donesek k proučevanju predvojnih razmer na našem spodnjem štajerskem in dokument našega trpljenja med vojno. T. M.

»Praž-Moskva«. V Pragi se vedno izhaja mesečna revija »Praž-Moskva« za kulturno in gospodarsko sodelovanje Češko-Slovaške republike in Sovjetske Rusije. Revija je imela doslej poloficijski značaj in so dopisovali v

Katiček sodružic

Pravilna izbira zakonskega druga.

Eno najvažnejših življenjskih vprašanj je vprašanje izbire pravega zakonskega druga. Francoski pisatelj Maeterlinck opisuje v pesniški obliki to čakanje na pravega. Velika pregraja deli pota tistih, ki so namenjeni drug za drugega. Pregraja je tako visoka, da drug drugega ne morejo videti in dolga je pot ob njej, tako da je treba velike potrpežljivosti, preden se dospe na cilj. Nestrpni in nepokojni ljudje posegajo že med potjo skozi ozke spranje pregraje in zagrabijo tako za slučajnega druga, ki je bil ravno na tem mestu. Vztrajni pa korakajo po poti do konca in šele tam dobe tistega, ki jim je namenjen in kateremu so tudi oni namenjeni, kajti šele takrat je napočila prava ura.

Za sodobno ženo je pravilna izbira zakonskega druga mnogo lažja zadeva kakor za ženo prejšnjih dob, ki je imela pri izbiri svojega bodočega moža včasih zelo malo besede. Od kar se ženski naraščaj ne vzgaja več samo za boj za moža in prizadevanje za privlačnost, odkar ne izčrpa vseh sil v spolnih interesih, ampak se vzgaja tako, da tvori enakovreden del človeške družbe, imajo žene širši obzor, ostrejši dar opazovanja in poglobljeno sposobnost, da si poiščejo pravega človeka. Tudi jim je izbira pravega zakonskega druga precej olajšana s tem, ker laže mirno čakajo. Sodobna žena ima svoj poklic, ki jo včasih vso izpolnjuje. Zato ni treba, da je nestrpna in nemirna in se boji, da bi kaj zamudila. Poklic in delo ji naj vcepita spoštovanje do same sebe in jo navadita težke umetnosti, čakati na pravega zakonskega druga. Ako hlasta že v mladih letih nestrpno po užitkih življenja, ako jemlje že pred časom vse, kar se na poti ponuja, pozneje ni več zmožna uživati prave sreče, ki se vsakomur nasmehne, temu prej, onemu kasneje. K sreči pa je življenje toliko pravično, da se nič ne izgubi. Kdor potrpežljivo čaka na pravo srečo, hodi najboljšo pot, kajti najtrajnejša, najlepša in najsajša je sreča, ki si jo s težko muko pribori.

Razni kuhinjski migljaji.

Če hočeš, da bo hranila špinaca in drugo sočivje svojo lepo zeleno barvo, moraš dati v vodo, preden vržeš špinaco v njo, ma'o jedilne sode (bicarbonate).

Če delaš led za oblikanje tort in drugega peciva, dobiš lepo zeleno barvo iz špinacnih listov, lepo rdečo barvo pa iz rdeče pese. Špinacne liste oziroma na drobno razrezano rdečo peso stolci v moznariju, nato pa stisni skozi zelo gosto platno, da dobiš nekaj kapljic barve, ki jo dodaš ledu.

Zelenjavo ne smeš nikoli pustiti dolgo časa v mrzli vodi, ker zgubi sicer okus.

Omlate moraš dati vedno na razbeljen krožnik, drugače vpadajo, ko jih daš na mizo.

Zelenjavo in sočivje dobi hitro boljši okus, če daš vodi, v kateri se kuha, malo sladkorja. Vode, v kateri kuhaš sočivje, pa itak ne smeš zavreči, ampak jo moraš porabiti, ker vsebuje najvažnejše snovi, ki jih drugače odlijemo.

njo vodilni češki in ruski politiki. Letos je izšla pravkar že druga številka revije, ki ima med drugim sledečo vsebino: »Mi in svet« B. Palkovsky, »Sovjetska zveza v septemberski krizi«, Georges Friedmann, »Boj za podaljšanje življenja« A. Bogomelec, »Porast industrijske produkcije v SSSR« Z. Marek, »Puškin« P. Antokolski, »Izven SSSR« J. Ules, »Boj proti špijonaži v SSSR« V. Martin, »Važni dokumenti v Kodanskih arhivih«, »Obletnica ruske rdeče armade«, »Sovjetska knjiga o Češko-Slovaški«, »Kako štedi sovjetski občan«, itd. Članki in novice so na več kraljih občutno cenzurirani, tako da so cele strani pobeljene.

Delavski pravni svetovalec

Ločitev zakona (Ljubljana)

Za ločitev zakona morate tožiti pri onem sodišču, v katerega okolišju sta z ženo zadnjič skupaj živela. Za tožbo ni treba odvetnika, čeprav se toži pri okrožnem sodišču. Tožbi morate priložiti poročni list.

Postavitev lesene ute (Sv. Pavel pri Preboldu)

Za vsako zgradbo morate imeti dovoljenje pristojne gradbene oblasti, torej pri Vas občine in radi izvrševanja obrti tudi dovoljenje sreskega načelstva kot obrtne in zdravstvene oblasti. Če se zadeva vleče že pol leta, imate

PRIPROSTI RECEPTI

Jota ali skuha. Skuhaj vsako posebej primerno količino kislega zelja, krompirja in fižola in osoli po okusu. Nato napravi svetlo prežganje, stresi vanj najprej zelje, potem krompir in končno fižol. Ko je nekaj časa vrelo, daj kot samostojno jed na mizo.

Koštrunov lonec. Opraži na masti in čebuli na drobne koščke razrezano koštrunovo meso. Fižol, ki si ga že prejšnji večer namočila, skuha posebej, da je napol mehke. Vodo odliješ, fižol pa daš k mesu in kuhaš skupaj naprej. Dodaš še nekaj na kocke ali rezine razrezane krompirja, osoliš, popopraš in skuhaš do mehkega.

BOJ ALKOHOLU IN NIKOTINU!

Naročnica iz L. nam piše: Ali je prav, če gostilničarka z vsemi sredstvi privablja revne delavce v gostilno, da pustijo tam svoj težko prislužen denar. Doma pa je uboga družina prikrajšana in ni denarja niti za najnujnejše potrebe.

Odgovor urednice: Če gostilničarka na vse mogoče načine privablja goste, misli menda pač, da spada to k njenemu poslu. Pač pa bi se morali delavci sami bolj junaško držati. Dames so zlasti za delavski razred taki časi, da ne smemo uporabljati nobenih mamil, jasno in trezno moramo g'edati resnici v obraz. Alkohol in tobak sta oni dve mamili, ki sta najcenejši, najlažje dosegljivi in zato tudi med delavstvom najbolj razširjeni. Vsa mamila pa služijo enemu samemu cilju, omamiti človekovo duševnost, da pozabi dotični na vse neprijetnosti, da postane vsaj za kratek čas spet bolj v rožnati luči. Kdor bo vedno takrat, kadar ne bo zadovoljen s svojo usodo in z usodo drugih, izpil nekaj kozarcev vina ali pokadil nekaj cigaret, se mu vse skupaj takoj ne bo zdelo več tako hudo, misli si bo, da bo že počasi bolje in da je pač treba potrpeti. Prav zato je pa tudi omamljanje z alkoholom in tobakom tako pogubonosno za posameznika in za vso človeško družbo. Najboljši ljudje zgubijo vse svoje udarne in oporne sile in utojejo v mamilih. Delavskemu razredu se stavlja danes obilica važnih vprašanj, katere je treba tako povoljno rešiti, da bo v prid sedanjim in bodoči generaciji. Zato se ne smemo zatekati k mamilom, ki nam otopijo duševnost, da ne vidimo nobenih vprašanj več, da se hočemo tako izmuzniti odgovornosti kakor ptice, ki vtakne glavo v pesek in se potem tolaži, da drugi njega ne vidijo. — Boj alkoholu in tobaku pa je v prvi vrsti zadeva žen in mater, ki imajo na družino največji vpliv. Ta boj pa ne smejo začeti z brezmiselnim prepovedovanjem, očitanjem in zbadanjem, ker bi potem dosegle ravno nasprotno. Če bo dom veder in prijazen, če se bo vsakdo v njem dobro počutil, če bo znala gospodinja vso družino pripraviti do pravičnega razumevanja življenjskih nalog, bo vsak član družine kmalu spoznal, kje mu je mesto in kaj mu je dolžnost, in si tega spoznanja tudi ne bo več skušal vtopiti v nobenem mamilu.

proti postopanju občine pritožbo na sresko načelstvo, proti slednjemu pa na bansko upravo.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebniino zdrave osebe obih spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Konzumno društvo za Mežiško dolino

reg. z. z. o. z. v Prevaljah

Poštni predal št. 3. Telefon interurban št. 5.

Osrednja pisarna in centralno skladišče v Prevaljah

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta, pekarna v Prevaljah ter 7 lastnih zadrugišnih domov v Mežiški dolini.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Prodaja se le članom. Član društva lahko postane vsak. Delež znaša samo 100.— din.

Delavke, delavci, nameščenci, kmetje in obrtniki ter sploh vse delovno ljudstvo, kupujte življenjske potrebščine le v svojih zadrugah!

V slogi je moč, v delu rešitev!